

Harangszó

A KIRÁLYHÁGÓMELLÉKI REFORMÁTUS EGYHÁZKERÜLET GYÜLEKEZETI LAPJA • 2012. JÚLIUS XXIII. ÉVFOLYAM 13. SZÁM

HIT ÉS KULTÚRA

Műemléktemplomok a Partiumban (7.)

Kevés látható középkori eleme van, az alaprajza szerint biztosan még a reformáció előtt épült **örvéndi**, a csúcsíves nyugati kaput és vakolata alatt vélhetően még egyéb feltáratlan részleteket is őrző **bihari**, a talán még részben Árpád-kori **bogyoszlói**, **érkeserői** vagy a **tárkányi** református templomoknak, de mindegyik esetében kínálhat meglepetéseket egy alapos falkutatás, utóbbinál a XIX. században még falképeket is jeleztek.

Ákos téglatemplomát valamikor a XII. század második felében kezdték építeni, eredetileg a széles, félköríves apszist közrefogó keleti toronypárral, melyek lapos oltárfülkéket magukba foglaló egyenes záródású, boltozott alsó tere a mainál keskenyebbre tervezett oldalhajókat zárta, emeletükön pedig árkádos karzat nyílt a kórus felé. Az alaprajz és a térképzés megoldása feltehetően a délnémetországi reformtörökrévések nyomán terjedt el. A reprezentatív nyugati homlokzatok és karzatok fokozott szerephez jutása nyomán a századfordulón vagy a XIII. század elején tervváltozás következik be és kiépül a jelenlegi, a legtöbb XIII. századi nemzeti monostorra jellemző nyugati toronypáros bazilikális forma.

Az 1896-1902-ös Schulek Frigyes vezette restaurálás a falazathelyreállítások, illetve -könyvezések mellett további jelentős átalakításokat eredményez. Ekkor készül a főhajó oromzati fala és a padlásterbe nyíló kettős ablak, a főhajó terébe nyíló, diadalív fölötti hármás ablak, a karzat fölötti csehsüvegboltozatok, a déli torony két felső, valamint az északi torony legfelső szintje – elbontották és újjafalazták őket 1896-ban –, a csürlős toronysisakok, a toronyablakok kőoszlopai vállkövekkel, a szentély hevederekkel erősített negyedgömbboltozata, a főszentély, a hajó és a mellékhajók ívsoros párkánya, a falazott karzattaljáró valamint jelen formájában a szentély körablaka és az északi mellékhajóablak. Jórészt kicserélték a kapuk rétegekőveit is. A mellékhajókat az egyenes fődém helyett belül nyitott félnyeregteretével fedték be.

Ákos így a mértéktartásában vitatható historizáló restaurálás ellenére a nyugati országrész legkorábbi, monumentalitását máig őrző, álló román kori temploma.

Újabb építéstörténeti adalékként szolgált a templomtól északra 1999-2003-ban foly-

Ákos téglatemplomát a XII. század második felében kezdték építeni

tatott ásatások, melyek során előkerültek egy négyzetes alaprajzú, keleten félköríves apszissal záródó kápolna alapfalai.

2002-2003 közt a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériumának támogatásával és a helyi gyülekezet hathatós anyagi hozzájárulásával átfogó fedélszékmegerősítési munkálatok folytak és új héjazatot kapott a teljes tetőfelület. Folyó évben tervezik egy szivárgórendszer kialakítását, valamint a templom körüli terep rendezését.

A többször átalakított sokszögzáródású szentélyes **sámsoni** templom falait, melyeket a XIX. század eleji bemeszelésükig freskók borítottak, 1992-ben részben visszabontották és újjáépítették, így visszavonhatatlanul tűnt el egy középkori műemlékünk. A déli hajófalban megmaradt keskeny egyoszlatú, csúcsíves ablak alapján a templom talán még a XIV. századra datálható.

Az egyszerű árpád kori falusi téglatemplomok szerény példája a négyzetes szentélyű

EMÓDI TAMÁS

FOLYTATÁSA AZ 5. OLDALON

HETEDIK KÜRTSZÓ

Isten hűsége

„Fogjátok a törvénykönyvet, és tegyétek Isteneteknek, az Úrnak a szövetségládája mellé, hogy ott tanúskodjék ellened.” (5Móz 31,26)

Mózes búcsúzik az általa pusztában vezetett néptől. Több mint negyven év tapasztalata van az ő emlékezetében, és a prófétai előrelátás ajándéka szerint a „sok bajjal és nyomorúsággal” közeledő jövőendő. A múlt arról szól, hogy mindeddig megsegített bennünket az Isten, a jövő pedig arról, hogy a magunkra borított gondok között Isten hűséges lesz.

Érdemes elgondolkodni egyéni, családi, gyülekezeti sikon, hogy miként volt velünk, és támogatott bennünket az Úr. Életünknek tucatnyi csodája kerül azonnal felsorolásra, amikor egyértelműen Isten beavatkozásának örvendünk. Vajon ki volt segítségre, amikor szétárt karokkal közöltük, hogy nincs tovább, nincs megoldás vagy nincs segítség. Az, hogy itt vagyunk kézzelfogható bizonyítéka annak, hogy hátunk mögött tudhatjuk a halálveszélyes helyzeteket. Mindez nem azért történt, mert végül a véletlenek javunkra siettek, vagy a sors gondolt egyet és fordított sodrásán, hanem egyedül azért, mert Urunk intézkedett, azaz cselekedett, könyörült rajtunk. A holnapi ajándékok ígérete is Tőle van, Aki nagyon pontosan tudja, hogy annyira is alkalmatlanok vagyunk, hogy a nyilvánvaló csodákban jelentkező kegyelmét egyáltalán felismerjük. Ugyanakkor Szentlelkével segít a felismerés terén és abban is, hogy esetlen módon bár, de válaszlépésre lehessünk készen.

Isten kegyelme által a következőt tehetjük. Kezünkbe vehetjük az Ő törvénykönyvét, azaz a Szentírást, hogy megismerjük az Ő szándékát, hogy az vezessen bennünket, és ne a magunk megromlott értelmének gondolata. Helyezzük azt a szövetségládája mellé, azaz a bennünk élő és velünk szövetséget kötő Isten által kapott hithez. Hit és követett Isten, aki Krisztusban új szövetséget nyitott felénk és azt fenntartja, lehet az az állapot, amelyben helyére kerülnek a múlt eseményei és kirajzolódnak a boldog holnapok.

Testvéreim! Isten Igéjével „támogatott” életre van szükségünk. Ezt az áldott életet

CSÚRY ISTVÁN püspök

FOLYTATÁSA A 2. OLDALON

A Lélek csendje /2. A bölcsőhely üzenete /3. Jakab Sándor Pál emlékére /7.

A LÉLEK CSENDJE

Ne aggodalmaskodjatok!

„Azért azt mondom néktek: Ne aggodalmaskodjatok a ti életek felől... Kicsoda pedig az tiközületek, aki aggodalmaskodásával megnöveli természetét egy arasszal?... hanem keressétek először Isten országát és az ő igazságát, és ezek mind megadatnak néktek...”
Mt 6,25-34

A gond végigkíséri földi életünket, sokszor szinte döntő hatalma van fölöttünk. A gondok miatti aggodalmaskodás hitünket gyengíti, jövőnket elbizonytalanítja, ezért mondja Jézus: „Ne aggódjatok!”. Jézus nem azt mondja: Ne dolgozzatok! Ne keressétek a megoldást! Nem kell pénz földi boldoguláshoz! – hanem azt: ne a gond legyen döntő hatalom életekben, ne a pénz utáni sóvárgás nyomja lelketek, ne engedjétek, hogy a vagyoni elfojtsa szívetekben Isten igéit. Nem tiltja, hogy pénzt keressünk, de nekünk mondja, hogy „keressétek először Isten országát”. Ne az legyen legfontosabb számunkra, hogy pénzzel, földi kincsekkel biztosítsuk magunkat, hanem az, hogy komolyan vesszük Istent, nem szolgálunk két úrnak, sorsunkat teljesen a mennyei Atya kezébe tesszük. Aki folyton anyagiak után lohol, csak földieket gyűjt, az Istent élete margójára szorítja s azt az úrt, amit Isten hagy maga után a lélekben, a szorongás fogja betölteni.

Isten megtestesült s ezzel megjelent Isten országa: új világ, új lelkületű emberek. Aki ebbe az országba akar lépni, radikálisan dönt arról, hogy kinek engedelmeskedik. Az ilyen ember attól még nem válik keresztyénné, hogy imádkozik és templomba jár, csak ha egészen más életet él, mint a Krisztus-hit nélküliek, csak ha Krisztus az Úr szívében, hite jó cselekedetekben nyilvánul meg, akkor válik keresztyénné.

Döntened kell: vagy Krisztus, vagy a mammon, „Nem lehet egyszerre két Úrnak szolgálni”. Amíg valaki az anyagiak bűvöletében él, addig nem lehet Krisztus tanítványa, mert szíve megkeményedik, lassan belevészik a dolgok narkotikumába. Márpedig „Krisztus szabadsága vezetett minket”, mondja az apostol (Róm 8,21), „Álljatok tehát szilárdan s ne hagyjátok magatokat újra a szolgaság igájába hajtani.” (Gal 5, 1).

Milyen nehéz keresztyénné lenni ebben a világban, amely a pénz bűvöletében él! Hiszen „minden baj gyökere a pénz szerelme” (1Tim 6,10). Az Egyház számára is mindig adva volt a veszély, a mában kell élnie, de nem a ma szelleme szerint. A feudális világban feudális, a polgári világban polgári volt a keresztyénség, ma, a konzum társadalomban, félő, hogy fogyasztói egyházzá válik az Egyház. Jézus tanította: „ahol a kincs, ott a szív” (Mt 6,21).

Csók István: Öcsényi keresztelő (1902)

Korunk kulcsszava az anyagi biztonság: maximális biztonság minimális kockázattal. Ez a rugója az anyagi hajszolásának. Úgy érezzük, a pénz biztosítja a szabadságunkat és biztonságunkat. Pedig ilyesmi csak a gyermekmesékben létezik. Nagy a különbség, a hitetlen ember pénzében látja a biztonságot, a keresztyén pedig az isteni gondviselésben. Vigyázzunk, Isten gondviselése nem jelenti a terület-terület asztalkámat. A gondviselés nem varázslat! A gondviselés nem a külső körülményeket változtatja meg, nem hárítja el a veszélyeket, nem szól bele közvetlenül az életbe, hanem belső világunkat alakítja át: érezzük, hogy Isten közel van, szeret bennünket, szívébe zár, tehát van kiút és mindenütt vár a kegyelem. Jézus visszaadta Isten igazi arcát. Nem haragvó, nem bosszúálló, nem a seregek Istene, hanem Atyánk. „Ne aggódjatok, hiszen van Atyátok az égből” - bíztat bennünket Jézus ma is.

Mussolini egy torinoi szeretetintézménynek állami donációt ajánlott fel, amit Cottolengo kanonok a következő szavakkal utasított vissza: „A gondviselés biztosabb garancia, mint az állam.” Ez a hitvalló mondat éltesen bennünket, ma élő keresztyéneket, ha lelkiismeretesen dolgozunk, ha szívósan küzdünk Isten uralmának érvényesítéséért és biztonságunkat nem az anyagiakban látjuk, hanem a mennyei Atya gondviselő szeretetében, akkor helyesen képviseljük Istent a modern konzum-világban.

BALÁZSNÉ KISS CSILLA

BERZSENYI DÁNIEL

Fohászkodás

Isten! kit a bölcs lángesze fel nem ér,
Csak titkon érző lelke ohajtva sejt:
Léted világít, mint az égő
Nap, de szemünk bele nem tekinthet.

A legmagasb menny s aether Uránjai,
Mellyek körülöd rendre keringenek,
A láthatatlan férgek: a te
Bölcs kezeid remekelt csudái.

Te hoztad e nagy Minden ezer nemét
A semmiségből, a te szemöldököd
Ronthat s teremthet száz világot,
S a nagy idők folyamit kiméri.

Téged dicsőít a Zenith és Nadír.
A szélveszek bús harca, az égi láng
Villáma, harmatcsepp, virágszál
Hirdeti nagy kezed alkotásit.

Buzgón leomlom színed előtt, Dicső!
Majdan, ha lelkem záraiból kikél,
S hozzád közel járulhat, akkor
Ami után eped, ott eléri.

Addig letöröm könnyeimet, s megyek
Rendeltetésem pályafutásain,
A jobb s nemesb lelkeknek útján,
Merre erőm s inaim vihetnek.

Bizton tekintem mély sírom éjjelét!
Zordon, de oh nem, nem lehet az gonosz,
Mert a te munkád; ott is elszórt
Csontjaimat kezeid takarják.

(1807-1808 körül. Végleges formája: 1810)

HETEDIK KÜRTSZÓ

FOLYTATÁS AZ 1. OLDALRÓL

kell példaadásunkkal kívánatosá tennünk a környezetünkben. Isten szolgálóinak valamennyien együtt kell fáradozniuk, hogy jobbuljon az a világ, amelyben vagyunk, amelyben egyelőre szenvedünk, de amely elérhető, boldogíthatóvá, örvendezővé válhat.

Minden ígélet után, szinte kényszerű lelki szomjúsággal kívánjuk a választ arra, hogy miként történhet a jóra fordulás sokszor teljesen ellehetetlenedett körülmények között. A mai Igében azt halljuk, hogy „ellened” tanúsodik Isten szava. Nem szabad megsértőd-nünk ezért, mert itt az fogalmazódik meg, hogy kételkedő szíved ellen, hogy hinni tudj; vétkező bilincseid ellen, hogy szabad légy; életkárosító szenvedélyed ellen, hogy az érted szenvedő Krisztus követője lehess.

Isten szava éppen miattunk tanúsított hűségéből van nyomorult ó emberünk ellen, hogy ugyancsak hűsége által segítsen az általa „igaz”-olt új ember – nélküle el nem érhető – bennünk megelevenedő állapotához.

A bölcsőhely üzenete

Molnár József Károly „hazalátogatott”. Az ünnepi istentisztelet résztvevői

Ünnepi istentiszteletre gyűlt össze április 29-én a misztótfalui református gyülekezet misztomgyorósi szórványának kis fehér falú templomába, ahová **Molnár József Károly**, volt misztótfalui lelkész és felesége, Ibolya asszony érkezett az istentiszteletre, és az azt követő könyvbemutatóra.

A 88 éves, Nagyváradon élő nyugalmazott lelképásztor, aki 1951-1980 között pásztorolta gyülekezetünket, *Felsőmisztótfalu* című, rólunk szóló második könyvét ismertette és dedikálta.

Felemelő érzés volt végighallgatni **Varga Károly** nagybányai esperes ünnepi igehirdetését, az 1Kír 11,41-43 alapján. Igyekezzünk nyomot és jelet hagyni magunk után, az ember nem élheti le csak úgy az életét, hogy semmi ne emlékeztesse az utána következő örökösöket személyére, tetteire, cselekedeteire – hangzott el az igehirdetésben. Molnár József Károly tiszteletes úr is egész életében arra törekedett, hogy maradandó nyom maradjon utána, ne csak a fiak emlékezzenek rá s az általa leírt, könyvbe foglalt történetekre, hanem azoknak fiai is, a fiaiknak a fiai is.

Az istentisztelet keretén belül elhangzott Reményik Sándor *Templom és iskola* című verse **Romok József** előadásában, ezt követte Molnár Károly és **Ecsedi Árpád** helyi lelképásztor köszöntő beszéde.

Az istentiszteletet követően az imaterembe gyűltünk össze, hogy egy baráti beszélgetésben vegyünk részt kedves vendégeink és a megjelentek között. Többen visszaemlékeztek a régi időkre, amikor vendégünk a misztótfalui és mogyorósi gyülekezet lelkésze volt. Jó volt hallani a sok szép laudációt, amely irányukba elhangzott, s melyből kitűnt, hogy az itt eltöltött 30 év alatt sokat tettek a gyülekezetért.

Alulírottat az a megtisztelő felkérés érte, hogy mint a helyi református gyülekezet tagja, a Székely Mária nevet viselő nőszövetségünk jegyzője, pár gondolatban méltassam Molnár József Károly rólunk és úgy

érzem, hozzánk írt munkáját, könyvét. Mogyorós is, ahogyan annyi más hely, a történelem folyamán sok viszontagságon ment át, de átvészelte, nem tűnt el, létezik. Igaz, a lakossága majdnem egészében kicserélődött, de az, hogy még vannak magyar reformátusok, s ragaszkodnak vallásukhoz, nyelvükhöz, gyülekezetükhöz, kicsi templomukhoz, bizonyítja az élni akarást.

Voltak közöttünk olyanok is, akik már Molnár József tiszteletes úr pályakezdésénél is, 1951-ben is jelent voltak. Akiket ő keresztelt, ő konfirmált, esketett. Jömagam olyan embert ismertem meg benne, aki izzig-vérig magyar református, gyülekezetét, családját, nemzetét kimondhatatlanul szereti, becsüli, de a más felekezetűeket is nagy tisztelettel kezeli.

Nem ezen a tájon látta meg a napvilágot, a Mezőség gyermeke, de papi pályafutásának és életének egy jelentős szakaszát 1951-80 között itt élte le, Kis Miklós bölcsőhelyén. „Páratlan hűség és ámulatos szeretet fűzi Misztótfalusi Kis Miklós bölcsőhelyének vidékéhez, ahol ő 30 évig szolgált kedves feleségével és gyermekeivel együtt, hogy Molnár József Károly mindenekelőtt Istent tiszteli és mindenben az ő munkáját látja megnyilatkozni” – írja róla, a kötet előszavában ft. Csúry István püspök.

Ő kezdeményezte, s állított maradandó emléket a tragikus sorsú neves betűmetszőnek és kultúrpolitikusnak, Misztótfalusi Kis Miklósnak, létrehozva a róla szóló gyűjteményt, saját pénzen megvásárolva a híres „aranyos biblia” egy példányát. E gyűjteményt bővítette ki, s tette még ismertebbé 1991-ben a Münchenben élő másik Molnár József lapkiadó, nyomdász. Sajnos ő már nincs az élők sorában.

Az egész gyülekezet nevében kívánok további erőt, jó egészséget Molnár József tiszteletes úrnak és az egész családjának. Köszönjük, hogy a találkozást megérhettük és együtt lehettünk.

ROMOK MÁRTA, Misztótfalu

Hálaadás az idősekért

Minél teljesítmény-centrikusabb lesz a társadalomunk, annál kevesebb figyelmet kapnak az idősek emberek, akik már nem tudnak olyan teljesítményt nyújtani, mint a fiatalok, mert az évek múlásával egészségük megrendült, erejük megfogyatkozott. Sajnos egyre több idősödő ember azt tapasztalja, hogy megöregedve, a társadalom peremére szorulva, nyűggé, teherré válik az életük, az őket körülvevő társadalom, a család számára. Beigazolódni látszik a mondas, miszerint: „Egy édesapa könnyebben eltart tíz gyereket, mint tíz gyerek egy édesapát.”

A Szentírás mindig kellő tisztelettel és megbecsüléssel beszél az idős kort megélt emberről, és erre a tiszteletre szólítja fel az igeolvasót is. A fenti gondolatokkal fűszerezve hangzott az igehirdetés, az Apahegyi Református Egyházközség templomában, május 13-án, amikor a gyülekezet történetében első alkalommal került megszervezésre az idősek találkozója. A találkozóra minden olyan gyülekezeti tag és annak házastársa hivatalos volt, aki ebben az évben tölti, vagy már betöltötte a hetvenedik életévét. A személyre szóló meghívókat a gyülekezet fiataljai jutatták el a címzeteknek.

A találkozó istentisztelettel kezdődött, melynek keretében szavallatokkal, énekkel köszöntötte a gyülekezet az ünnepelteteket, majd a gyülekezet nőszövetsége jóvoltából közös ebéddel folytatódott a rendezvény. Az idősek között voltak olyanok, akik már több éve nem vettek részt a gyülekezeti alkalmainkon vagy azért, mert az évek során más településre költöztek, vagy mert betegségeik, különböző testi nyomorúságuk ezt

A nőszövetség ebéddel kedveskedett

nem tette lehetővé. Örömmel és hálaadással tapasztaltuk, hogy a találkozózn, a távolság akadályát leküzdve, minden erejüket összeszedve, családtagok segítségét igénybe véve, ők is részt vehettek. A gazdagon terített asztal mellett, a beszélgetések alkalmával, sok szép régi emlék, közös élmény újra meglevénedett.

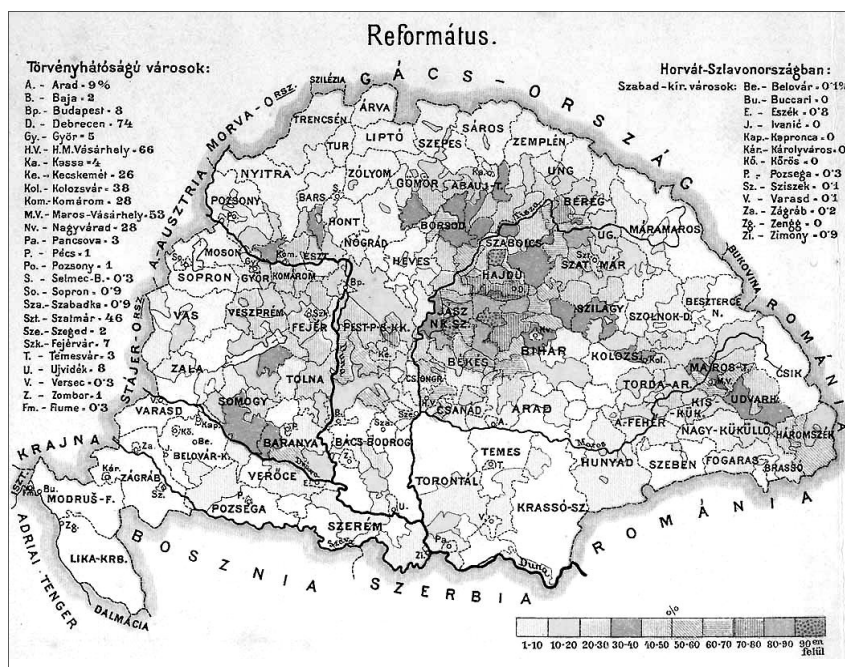
A nőszövetség törtát is készített az idősek tiszteletére és nem kis meglepetésére, melyen a következő bibliai idézet volt olvasható: „Ime mily jó, mily gyönyörűsége, amikor együtt lakoznak az atyafiak!” Az idézet jól szemléltette a találkozó hangulatát, jó volt együtt lenni, gyülekezeti közösségben ünnepelni, családi hangulatban egymásra figyelni, szolgálva szeretni.

BOGYA ÁRPÁD lelképásztor

Trianon és a Magyar Református Egyház (2.)

A zsinat összetételéből és határozataiból világosan kitűnik, hogy az elszakított területek zsinati tagjainak többsége is természetesen tartotta, hogy egyházuknak új állami kötelékbe kerülésével nem szűnik meg a Magyarországi Református Egyház (1907 óta ez volt a hivatalos neve) szervezeti egysége. Úgy gondolták, hogy majd a helyzet konszolidációja megadja erre a módot, hiszen miért is ne adná meg. Mivel nem politikai, közigazgatási szervekről, hanem az államtól e téren független egyházi közigazgatásról van szó. Ez azonban véletlenül sem volt természetes 1920 után az utódállamok kormányai számára. Ezek az új államalakulatok, illetőleg az óriási területtel gyarapodott Román Királyság féltékenyen óvakodott területi integritása megbontásának még a látszatától is. Csehszlovákia kimondottan liberális eredetű ateista, nyíltan egyházellenes magatartást tanúsított, a római katolikus egyháznak is megtiltotta, hogy Romával kapcsolatban tartson és azt felettes hatóságának elismerje, kötelezte egy nemzeti katolikus egyház felállítására. Ennek ellenére az egri főegyházmegye továbbra is igazgatta a Csehszlovák területre került egyházközségeit.

Feltehetjük a kérdést, hogy mi lehetett az oka annak, hogy a zsinat vezetősége és tagjai látszólag nem vettek tudomást a Csehszlovákiában már kialakult és a többi utódállam részéről is, ha mérsékeltabb formában, de várhatóan jelentkező irányelvéről, hogy a területükre került magyar egyházak ne tartozzanak szervezetenként a Csonka-Magyarországon maradt egyházukhoz. Láthatóan tisztában voltak ezzel, de megkísérelték a lehetetlent és úgy tettek, mint akik nem vesznek tudomást e tendenciáról és bátran viszik tovább a közös igazgatást, hátha az utódállamok is előbb utóbb tudomásul veszik a fait accompli-t, a befejezett és megmáshíthatatlan tény. Kompromisszum készek voltak bizonyos határokon belül. A Tanácsköztársaság egyházüldözései politikájában megtanulták, hogy akár az életük is veszélybe kerülhet, de az utódállamok nem bolshevik berendezkedésű államok voltak, vagy ateisták és egyházellenesek az egyetlen Csehszlovákiát kivéve. Románia, a Szerb-Horvát-Szlovén Királyság és az Osztrák Köztársaság nem voltak egyház- és vallásellenesek. A területükre került különböző felekezetű magyarok egyházi életét azért tartották állami kereteik között, mert integritásukat féltették. A hozzájuk került magyar római katolikusoknak sem engedték meg hivatalosan régi magyarországi egyházszervezeti kereteikben maradását, de a Romához tartozást nem akadályozták, hiszen a saját területükön élő katolikus egyházak is elismerték ezt a jogát. Az elcsatolt területek kisebb létszámú magyar római katolikus egyházait saját katolikus egyházukba olvasztották. Kivétel volt Csehszlovákián

A reformátusok számaránya a monarchia korabeli Magyarországon

külül Románia, utóbbi az erdélyi római katolikus püspökség autonómiáját és Romához tartozását elismerte, annak ellenére, hogy annak hívei magyar nemzetiségűek voltak. Baltazár Dezső a Népszövetséghez intézett memorandumban is kérte a Magyarországi Református Egyház egységes igazgatásának megtartását, függetlenül attól, hogy egyes részei az utódállamok keretébe estek, de nem talált meghallgatásra sem akkor, sem 1927-ben megismételt kérése.

A Zsidókhoz írott levél 10. fejezetének 38-39. versében találunk pregnáns magyarázatot az 1920. szeptember végi zsinati ülés magatartására: „Aki meghátrál, abban nem gyönyörködik a lelke. De mi nem vagyunk a meghátrálás emberei, hogy elveszünk, hanem hitű, hogy életet nyerjünk.” Baltazár Dezső zsinati elnök egy interjúban utólag így nyilatkozott a zsinat céljáról: „A magyar kálvinista egyház alkotmányos életét és szervezetét megőrizni sértetlenül a legegyszerűbb nemzeti érdek, mert a régi Magyarországból ma már nincs épségben semmi más, csak egyesegyedül az egységes és még a régi Magyarországra is teljesen kiterjedő kálvinista egyházalkotmány. Óriási fontossága volt most is annak, hogy míg a nemzetgyűlés csak a Csonka-Magyarországról jöhetett össze és választhatta képviselőit, addig a mi zsinatunkon ott voltak a régi Magyarország egész területéről a választott képviselők.” Kísértetiesen hasonlított a helyzet az 1849-1860 közötti időkre, amikor azért védte annyira többek között a magyar protestantizmus saját egyházi autonómiáját, és azért támogatta abban a magyar római katolikus egyház is,

mert a kortársak úgy látták, hogy már csak az maradt a magyar alkotmányos szabadságból 1849 után és ha a bécsi kormány ezen a téren is keresztül viszi akaratát, Magyarország önállóságának utolsó bástyáját is elveszíti. A Trianon utáni közszereplő magyar reformátusokban igen élénken élt a pátensharc győzelmes megívásának emléke és azt magukra nézve követendőnek tekintették.

Figyelemre méltó őseink rendkívüli körültekintő okossága, ami megnyilvánult a zsinat munkájában, hogy miközben a trianoni béke után öt hónappal a békediktátum előtti Magyarország területéről összeült zsinat azt juttatták kifejezésre, hogy fenn óhajtnak tartani a Magyarországi Református Egyház régi igazgatását, vagyis az új határok ellenére azt egységesnek tekintik továbbra is, nagyon ügyesen, szinte rejtve intézkedtek arra az esetre, ha mégsem nyílnék alkalom a korábbi egységes igazgatás fenntartására. Az általunk idézet szakaszban „az erdélyi egyházkerület utasította és felhatalmazta, hogy a megszállás következtében szükségessé vált intézkedéseket tegye meg. A többiekre nézve kimondotta, hogy az egyes egyházkerületek és egyházmegyei megszállott részeinek adminisztrációját a rangidősebb egyházkerületi tanácsbírák és egyházmegyei gondnokok, illetőleg egyházmegyei tanácsbírák végezzék. A csekély számú egyházak a szomszédos egyházmegyéhez lesznek csatolandók.” Tehát a zsinat utasította az erdélyi egyházkerületet és felhatalmazta a megszállás következtében szükségessé vált intézkedések megtételére.

DR. CSOHÁNY JÁNOS

A Magyar Református Énekeskönyv bevezetéséről

A Magyar Református Énekeskönyv 16 évvel ezelőtt látott napvilágot. Egyházkerületünkben az 1996-os Református Világtalálkozó alkalmával szervezett egyházkerületi körustalálkozó alkalmával mutatta be dr. Fekete Csaba debreceni lelkes-könyvtáros, a Zilah-belvárosi református templomban. Az énekeskönyv bevezetéséhez kapcsolódó vitákat követően egyházkerületünkben kétszer öt éves ciklusokban, 2002-ig próbaénekeskönyvként, 2007-ig véglegesen be kellett volna vezetni a gyülekezetekben. 2012-ben, a harmadik öt éves ciklus végén még mindig vannak gyülekezetek, amelyek különböző érvekre hivatkozva nem vezették be. Ilyenek pl.: „nincs, aki megtanítsa az új énekeket”, a gyülekezeti tagoknak nincs pénzük megvásárolni az énekeskönyvet”, „a gyülekezeti tagok nem tudják megtanulni a ritmikus éneklést”, „minék bevezetni, amikor készül az új énekeskönyv?”

A gyakorlatban a következőképpen áll az új énekeskönyv bevezetésének kérdése:

- Azokban a gyülekezetekben, ahol a lelkipásztor támogatja az énekreformot, tudja az új énekeket, segít énekhangjával is vezetni a gyülekezeti éneket, a liturgiában helyet ad a kántornak az énektanításhoz, támogatja az énekeskönyv beszerzését és terjesztését, ahol van szakképzett kántor, ott gyakorlatilag egy-két év alatt átálltak az új énekeskönyv használatára.

- Azokban a gyülekezetekben, amelyekben nincs a kántornak megfelelő képzése, a 2005-ben kezdődött Kántorképző Tanfolyamon akár egy-két csoport elvégzése már elegendő lett volna az énektanítás módszertanának elsajátításához, új énekek tanításához és a könnyebb énekek vezetéséhez.

- Azokban a gyülekezetekben, amelyekben egyáltalán nincs kántor, a tehetséges fiatalok közül el lehet küldeni egyet-kettőt a kántorképzőre, hogy legalább vasárnap délelőtt legyen, aki leki-sérje a gyülekezeti énekeket akár kétszólamú kísérettel (van ilyen példa).

- A gyülekezeti tagoknak lenne pénzük az énekeskönyv megvásárlásához, csak lenne, aki

megrendelje és elszállítsa, hiszen a templomba járó családok mindig áldoztak annyi pénzt énekeskönyvre, hogy legalább egy példány legyen egy családban.

- A gyülekezetek meg tudják tanulni a ritmikus éneklést. A tapasztalat azt mutatja, hogy azok a személyek, akik a legjobban tiltakoztak a ritmikus éneklés ellen, azok éneklik a legszívesebben az új énekeket, mert ahol volt, aki megtanítsa, istentiszteleten orgonával kísérfje ezeket, ott megszerették a hívek, megtanulták a szép, hitvalló énekeszövegeket, ezáltal változatosabbá vált az énekrepertoár, lendületesebb és „életesebb” lett a gyülekezeti éneklés. Számos gyülekezetben az énekarok nagy részt vállalnak az új énekek tanulásában, népszerűsítésében. Az egyházmegyei körustalálkozók szerepe is elsődlegesen az énekeskönyv énekdolgozásainak a megismeretése, bemutatása.

- A készülő, új énekeskönyv kérdése egyelőre az Énekeskönyvi Bizottság, a szakemberek dolga. Minden egyháztestből a Zsinati Zenei Bizottság megjelölt egy szakembert, aki képviseli ebben a kérdésben az illető egyházkerületet. A készülő új énekeskönyv anyagának gerincét az 1996-os, Magyar Református Énekeskönyv énekei képezik. Ennek a készülő énekeskönyvnek gyülekezeti használatra való bevezetése még kérdéses, egyelőre az 1948-as, magyarországi énekeskönyv revidálása valamint a liturgiai reform a kitűzött cél.

Az énekeskönyvek történetében a tapasztalat az, hogy 50, máskor 100 évenként volt énekes-

könyvváltás. Nem valószínű, hogy ez most másképpen lesz. Ha pedig lesz is 10-15 éven belül, az 1996-os énekeskönyv énekeinek bevezetésével, a ritmikus zoltárénekléssel, a kántorképzéssel mi magunk is részesei lehetünk annak az egyházzenei reformnak, amellyel több, mint 60 éves lemaradásunkat kell behoznunk Magyarországhoz, vagy akár a Felvidékhez képest.

„Énekeljete az Úrnak új éneket” (Zsolt 96,1). Hogyan? Új énekeskönyvvel, a régi éneklési stílusban? Vagy csak szavakkal, de a gyakorlatban sehogy? „Mindent megpróbáljatok, ami jó, azt megtartsátok” (2Thessz 5,21). Mi magunk megpróbáltunk-e mindent? Ahol nincs kántor vagy jól éneklő lelkipásztor, ott megkérhetünk egy énektanárt vagy tanítónőt, hogy segítsen bibliáorán, énekpróbán vagy csigakészítés közben új éneket tanulni. Vallásórán, konfirmációi előkészítón megtanítottuk-e a fiataloknak az énekeskönyv „Top 10-es” vagy „Top 20-as” listáját, megmutattuk-e, hogyan használják az istentiszteleten az énekeskönyvet? Ajánlottuk-e a kántorképzőt azoknak a kántoroknak, akik nem tudják az új énekek kíséretét, támogattuk-e továbbképzésüket? Engedjük-e a kántort istentisztelet előtt öt percet éneket tanítani a gyülekezetnek? Amennyiben nem, úgy mi, magunk akadályozzuk az egyházzenei reform kiteljesedését, mert sokkal kényelmesebb azt mondani, hogy „nincs rá pénz” vagy „nincs, aki megtanítsa”, mint hozzáfogni és megtanulni, vagy hagyni a szakembert, a kántort, hogy végezze a munkáját, a gyülekezet előrehaladása érdekében.

„Akinék van füle, hallja, mit mond a Lélek a gyülekezeteknek.” (Jel 2,7)

Adja Isten, hogy egyre több gyülekezet nyíljon meg az új énekek felé, hogy a missziói parancs az énekeken keresztül is megvalósuljon: „Elmenvén, tegyetek tanítványokká minden népet” (Mt 28,19a).

OROSZ OTILIA VALÉRIA egyházkerületi zenei előadó

HIT ÉS KULTÚRA

FOLYTATÁS AZ 1. OLDALRÓL

krasznacégényi református templom. Két-két rézsús bélletű, félköríves záródású ablak világítja meg 7,8x5,6 m-es hajóját, illetve 3,5x3,7 m-es, eredetileg is síkfödémmel fedett szentélyét. Diadalíve csúcsíves, északi szentélyfalában kis csúcsíves szentségtartó fülke található. Nyugati homlokfalán, melynek sarkait támpillérek erősítik, egy utólag befalazott kapu nyílt, jelenleg itt a korábbi fa harangláb helyett 1954-ben felépített torony áll. A templom a XIII. század legvégén vagy a XIV. század elején épülhetett, 1769-ben és 1910-ben javították

A halmi református templomot feltehetően a Káta nemzetségbeli surányi Csarnavodai család építette Szent József tiszteletére a XIV. század végén vagy a XV. század

elején. Csúcsíves ablakokkal megvilágított hajóját és poligonális záródású szentélyét támpillérek erősítik, utóbbit kétszakaszos bordás keresztboltozat fedi. A szentély déli falán látható torzfejes gyámkő Szatmár megye egyetlen gótikus alakos faragványá. Északi falán az 1417-es évszámot viselő szentségtartó fülkét bontották ki 1958-ban, valamint az egykori sekrestye csúcsíves kapuját, ami a két térrész csatlakozásánál állt s még 1717 előtt lebontották. 1798-ban fa haranglábát majd 1858-63 közt tornyot építettek úgy, hogy a hajót nyugat felé mintegy két méterrel kibővítették és faboltozattal látták el.

Hasonló felépítésűek a XV. század második felében épült és valamivel kisebb-méretű szatmármegyei gótikus templomok, Egri, Sárközújlak és Vetés, melyek a kisebb helyi birtokos Egryek, Újlakiak és Vetésiek

patronátusáról tanúskodnak, bár mellettük adataink vannak a Báthoryak és Vetési Albert veszprémi püspök anyagi hozzájárulásairól is. Egriben a szentélyt csillagboltozat fedi, a csúcsíves diadalívvél elválasztott hajója síkmennyezetes, falait csak a sarkokon erősítették támpillérekkel. Két-két csúcsíves ablakának mérművei egyformák. 1834-ben volt legjelentősebb felújítása, fiatornyos neogót tornyát 1955-ben kapta.

A kétlépcsős támpillérekkel tagolt sárközújlaki templomban találjuk a környék legkvalitásosabb faragványait: későgót mérművű háromszatú ablakokat, egy csúcsíves nyugati kaput, és egy-egy gazdagon profilozott befalazott szemöldökgyámos kaput, melyek közül a lebontott sekrestye bejáratán az 1487-es évszám szerepel. A szentélyt keresztboltozat fedi, címerpajzsos zárókövekkel.

SZALONTAI PRESBITERKONFERENCIA

A presbiter bizonyágtétele

Tizenhat gyülekezet képviseltette magát Nagyszalontán

Második alkalommal szervezett konferenciát május 19-én a Bihari Egyházmegye Presbiteri Szövetsége, melyet ezúttal a nagyszalontai gyülekezet látott vendégül. A helyi református templomban tizenhat egyház-köztség képviseltette magát.

Nyitó áhitattal szolgált a 2Móz 13,14 alapján **Mikló Ferenc** szalontai lelképásztor, bihari esperes, ezt követően pedig házigazdaként köszöntötte a konferencia résztvevőit. A bihari presbiteri találkozót **László Kálmán**, a királyhágómelléki PSZ elnöke is megisztelte jelenlétével.

Legfontosabb dolgunk ezen a földön Isten keresése, megismerése, az Ő dolgairól való tudás elsajátítása és továbbadása – mutatott rá beszédében **Török Sándor**, a Bihari PSZ elnöke. A presbiter a társadalomban él, munkahelyén találkozik rengeteg, nem az egyházzal kapcsolódó problémával, találkozik ateistákkal vagy más hitűekkel, más nemzetiségűekkel, de neki vállalnia kell nyíltan hovatartozását, református keresztyén mivoltát, magyar reformátusságát – hangsúlyozta **Török Sándor**.

Az elnök ismertette a jelenlévőkkel a konferencia programját, majd alulírott, a Bihari PSZ jegyzőjeként megejtette a számbavételt. Ezt követően a konferencia fő programjaként **Hermán M. János** lelképásztor, a nagyváradi Sulyok István Teológiai Tudományok Intézete igazgatója *Bizonyágtétel életünkkel és beszédünkkel* címmel tartott előadást. A Jn 1,19-26-ra utalva, az előadó rámutatott: nagyon fontos a kiáltó szó a lelkészeknek és presbitereknek egyaránt, mert szólni kell az igét és példázni azt. Felébredni az aluszékonyságból, tudjunk beszélni,

de tudjunk hallgatni is. A lelkész és a presbiter beszélje meg a gyülekezeti tagokkal a mindennapi gondjaikat, mert jó az, amikor közösségünket a Szentlélek erősíti meg.

A szünetet követően az előadással kapcsolatos kérdések hangzottak el. **Szilágyi Péter**, a Bihari Egyházmegye presbiteri főjegyzője a közelgő presbiterválasztásokról beszélt, felhívta a figyelmet, hogy minden gyülekezetben ismertessék az egyházi tisztségviselők megválasztásáról szóló törvényeket.

A konferencián egy bizonyágtétel is elhangzott, a hegyközsáldobágyi **Molnár Gyula** részéről, aki elmondta hogyan került Krisztus közelébe, felvállalva a krisztusi utat és tanítást.

László Kálmán, a KREK PSZ elnöke megköszönte a meghívást, köszönetet mondott a nagyváradi gyülekezeteknek és a Bihari Egyházmegyének a Presbiteri Szövetség támogatásáért, ugyanakkor sajnálatát is kifejezte, hogy az egyházmegye 60 egyház-községéből csupán 16 tartotta érdemesnek a konferencián való részvételt. Meghívásokat tolmácsolt továbbá a határon innen és túl rendezendő konferenciákra, köztük a szeptember első hétvégéjén Hadadon tartandó VI. Partiumi konferenciára.

Alulírott, a KREK PSZ ügyvezető elnöke és sajtóreferense bemutatta a szövetség tíz éves jubileumára készült kiadványt, majd szólt az eltelt egy évben a Bihari Egyházmegyében megrendezett kistérségi presbiterképzésekről.

A konferencia végén a vendéglátó gyülekezet szeretetvendégségre invitálta a rendezvény résztvevőit.

TÓTH ZSIGMOND

A presbiteri szolgálat politikai jelentősége (3.)

A Zilahi Egyházmegye Presbiteri Szövetségének tavaszi konferenciáján, április 21-én, Hidalmáson hangzott el Süle Gyula Zsolt vérvölgyi lelképásztor, a fenti címet viselő előadása.

Nem arról van szó, hogy most már minden keresztyén ember pártpolitikai életre van kötelezve. A politika sokkal tágabb körű a pártpolitikánál és nem is szabad a pártpolitikára szűkíteni. A politika köre jóval tágabb, mint ahogy azt gondoljuk. Tehetetlen és beteg ott a politikai élet, ahol a pártpolitikára, vagy a parlamentre korlátozzák a politikai felelősséget. Politikai minden olyan cselekedet – s ezt éppen politikai felelősségünk szempontjából jegyezzük meg, amely embertársainkhoz való viszonyunkra kihat, valamely közösség életét meghatározza, vagy befolyásolja. Politikai volt például Jeremiás földvásárlása, mely a fogság megszüntét hirdette, és bizalmat ébresztett: „vesznek még mezőt e földön, amely felől ti azt mondjátok; pusztaság ez, emberek nélkül, barnok nélkül” (Jer 32,43).

A keresztyén ember politikai érdeklődését és felelősségvállalását ne képzeljük valami politikai vagy éppen pártpolitikai láz formájában. Annál józanabb, hogysem ilyen láz elragadhatná. Tudja, hogy a politika csak bizonyos határok közt rendezheti, de nem igazíthatja meg és nem válthatja meg ezt a világot. Ebben a tudatban úgy szolgálja az államot, mint Jézus Krisztus gyülekezetének tagja: a keresztyén ember szabadságában. Ennek a szabadságnak végső határát a Csel 5,29 szabja meg: „Istennek kell inkább engedelmeskednünk, mint az embereknek.”

Egyházi részről mindezek előtt és mindezen felül a legnagyobb politikai szolgálat minden egyéb politikai szolgálat alapja és mértéke az Ige hirdetése. Nem az éppen divatos politikai szövegek szószéki visszhangzása, hanem az Ige hirdetése, amelyből kitűnik, hogy a politikai hatalom részesei, a legnagyobbtól a legkisebbig egyaránt, a Krisztus hatalma alatt állanak, akár befogadják a prédikációt, akár nem. Az ilyen igehirdetés nagy dolgokat művel: a megbékélést és megújítást szolgálja. A reménység erejével nyúl bele a megköztözöttség, tévhit és félelem világába, a gazdasági élet és a politika kérdéseibe, hogy hirdesse az Isten eljövendő országáról szóló üzenetet és az embereket ennek a hitében megerősítse. Az ilyen igehirdetésben Krisztus királyi uralma nyilvánul meg.

A keresztyén ember politikai felelőssége tehát nem ér túl Krisztus-hite határára. Élete politikai vonatkozásban is bizonyágtétel; Krisztus-szolgáló élete nyomán az embertársak készséges és hűséges szolgálata.

Ma olyan világban élünk, ahol az előző évtizedek munkatempója, munkaritmusa gyökeresen megváltozott.

SÜLE GYULA ZSOLT

Jakab Sándor Pál emlékére

2012. május 9-én, 95 éves korában elhunyt a mindenki által Sándor bácsinak hívott szolgálja Istennek, aki olyan közel állt Megváltójához, hogy aki találkozott vele, látta az ígét beteljesedni: „tanuljátok meg tőlem, hogy én szelíd és alázatos szívű vagyok” (Mt 11,29). Egyszerű földműves családból származott. Édesapját, korán elvesztette, így sokszor énekelte: „Vajon színed eleibe, mikor jutok élő Isten” (XLII zs. 1. v). Szorgalmas munkájával, és sok szakmában kiváló jártasságával egész életében kitűnt.

A második világháborúban magyar katonaként hősiessé harcolt. Orosz fogságban is volt. Majd hazajöve házasságot kötött élete párjával, Etelka néniével, aki méltó házastársa volt. Pár év múlva megtért, és ettől kezdve élete Istenért buzgott, annyira, hogy a kommunisták figyelmét is felkeltette. 1958-ban vallásosságáért büntetésből a monopetri gyülekezet gondnokaként 18 év kényszermunkára ítélték, több lekipásztör és presbiter társával egyetemben (pl. id. Visky Ferencsel, Szilágy Sándorral, Papp

Antallal). A börtönben is kitűnt derűs hitével és megtörhetetlen ragaszkodásával Isten és az ő gyermekei iránt.

1964-ben szabadult. A kommunista jegyzőkönyv szerint „hitében megerősödvé”. A román titkosszolgálat szabadulása után is gyakran felkereste. De Sándor bácsi mély alázata, és határozott hite ezekre a kommunistákra is nagy hatással volt. A templomból sohasem maradt el presbiterként, majd egyszerű egyháztagként. A lekipásztörök jobb keze, lelki munkatársa volt. Egyháztörténeti ritkaság, hogy amikor szükség volt rá, lelkes hiányában az egyházmegye esperese hivatalosan megbízta az istentiszteletek tartásával.

Élete utolsó éveit tehetetlenül, ágyban töltötte. Legnagyobb öröme az volt, amikor olvastak neki a Bibliából. Vágyott elköltözni és Megváltójával lenni, ami most már megadatott neki. Áldott legyen Isten, aki magához vette, és egy életen át megajándékozott vele minket.

PÁZMÁNY ATTILA

NEPÁLI NAPLÓJEGYZETEK

Romok

Csilla: délelőtt telefonon hívtak. A slums telepet lerombolták! A rendőri erők körbevették a slums telepet! – hallottam. Megdermedten fogtam a kagylót.

Amikor megérkeztünk a Bagamati hídhöz, a dalitok (érinthetetlenek kasztja) kartonból, fából és téglából épített házaik már romokban álltak. A gyerekek, asszonyok a kirakott holmik mellett guggoltak, a férfiak hordták ki a romok alól mindazt, amit még használni lehet.

Ahogy a dalitok megláttak, többen hozzám szaladtak. Asszonyok, gyerekek mesélték, hogy mi történt. „Hajnali négy órakor még aludtunk. Buldózerek hangja költött fel bennünket és kirohanva a ház elé szörnyű látvány tárult eléink. Rombolni kezdték a házainkat, mindazt amit évek hosszú során felépítettünk, abból a kevésből amink van. Alig maradt időnk felöltözni és pár dologgal kimenekülni a házból.” – mesélte az egyik asszony.

„Hová mentek, hol fogtok aludni ma éjjel?” – kérdeztem. „Nem tudom, itt maradunk, ez az otthonunk.” – válaszolt az asszony és hirtelen levette tekintetét rólam, és mereven maga elé nézett. Szemeim előtt megjelent azon gyerekek arca, akiket szeretek, akik között két és fél évig bibliai gyerekalkalmakat tartottam.

Keresztyénékkel találkozáva megkérdeztem, hogy a gyülekezeti házzal mi történt. „Lerombolták, az Isten házá!” Alig tudtam

„Hol fogtok aludni ma éjjel?”

uralkodni magamon. Olyan nehezen építettek fel. Minden romokban állt, a házak és az emberi életek is. A gyerekek hozzám jöttek és kérték, hogy vigyem a házamban őket. Megesett a szívem rajtuk, cukorkával kínáltam őket, és ez mosolyt csalt az arcukra, pár percet boldogok voltak, de az én szívem sírt.

A SZABÓ CSALÁD, NEPÁLBÓL

* * *

Királyhágómelléki református gyülekezeteink egész sora (Biharszentjános, Érszőlős, Biharvajda, Szatmár-Szamosnegyed, Szilágyperceny, Ákos, Hosszúmező) támogatja a marosvásárhelyi Szabó házaspár külföldi szolgálatait a dél-ázsiai, maoista befolyás alatt senyvedő Nepálban. Azok, akik szeretnék meghívni gyülekezetükbe előadást tartani, a három éves szolgálat után hazaérkező házaspárt, illetve szeretnék megrendelni internetes hírlevelüket, a szaboatti2000@yahoo.com e-mail címre írhatnak.

MAGYARNAK LENNI (8)

Török áfium

Unos-untig lehet arról beszélni, hogy ha így, meg amúgy lett volna, akkor nem seper keresztül a tatár-mongol invázió Magyarországon, vagy esetleg kikerülhetett lett volna a 160 éves török vazallusság.

Tárgyatlan, értelmetlen és meddő ezeken „nyákolni” – ez egy folyamat volt, aminek szerb, román, albán, bulgár stb. népek áldozatai lettek, mivel örök törvény, hogy az erősebb, rafináltabb leteperi a gyengébbet.

Már csoda volt Hunyadi János és Kapisztrán 1456-os nándorfehérvári diadala az oszmán seregek felett, s az is, hogy hollós Mátyás „veszekegett” Fekete Serege által tudta tartani a frontot.

A Jagelló ház uralma egyértelmű visszafelé mutat, hatalmi villongástól, Dózsa felkeléstől stb. tartóztatott, aminek tetőzése II. Lajos, a gyermekkirály uralkodása lett.

1526-ban Nagy Szulejmán serege – úgy 60.000 ember – 1250 km-t gyalogolt Mohácsig, s a király esdekülésére sem érkezik Szapolyai erdélyi serege segítségül: „... János vajda nem érkezik, vagy nem akar jönni az erdélyi néppel Mohácsra az király mellé az viadalra” (Memoria Rerum-Verancsics évkönyve).

Mohács „hozadéka”: teljes magyar kudarccs, tömegtelen áldozat; a csatatéren a 26 éves II. Lajos király is és a hős kalocsai érsek, Tomori Pál is ottmaradt (a menekülő király lovastól a Csele patakba veszett).

Magyarország gyakorlatilag megszánt létezni: az ország szívében török pasalikság, a nyugati-északi részekben teljes Habsburg dominancia; egyedül Erdély élvezett némi önállóságot.

Az erdélyi vajdák okos „lavírozása” törökösztörök között „átmentette” a nemzetet. A reformáció egyházainak döntő szerepe volt a magyar nemzet és kultúra megmaradásában. „A nemzeti közakarateremt meg a reformáció eszmei és hitbeli alapján a magyar nyelviséget (irodalmat is) éppen akkor, amikor az összetartó erő, az egyetemes magyar állam megszánt.”

Nos, igazán nem árt ebben a nagy „globalizált keverékben” tiszteletben tartani a református (evangéliumi, protestáns) hitet, egyházat, hagyományokat, mert nagy-nagy örökséget adott és ad át nekünk!

Azt sem árt tudni, hogy az európai államok nemzetközileg megszántnak tekintették a magyar nemzetet, amit majd nagy erdélyi fejedelmek, mint Bocskai István, s különösen Bethlen Gábor „tett pontra”: „Bethlen Gábor visszahozta Magyarországot Európa tudatába... gyakorlatilag az egész Magyarország uraként biztosította a magyar államiság történelmi kontinuitását.” (Nemeskürty)

Ne feledjük azt sem, hogy I. Apafi Mihály közel 30 éves uralma alatt is Erdély független maradt, s halálakor 1690-ben Budá, majd fokozatosan más területek is 1686 után kiszabadultak a török rabságból.

Vajon kötelez-e bennünket valamire az, hogy egy mindent elviselő, kibíró, szívós, Isten által próbált, de szeretett nemzetnek vagyunk a tagjai??

BOROS J. ATTILA

Először tartottak istentiszteletet az épülő templomban

✿ **NÉMETSZENTPÉTER: ISTENTISZTELET AZ ÉPÜLŐ TEMPLOMBAN.** „Eben-Háezer: Mindeddig megsegített minket az Úr!” Az 1Sám 7,12 volt az alapigéje a vasárnapi istentiszteletnek május 13-án, az épülő németszentpéteri templomban, Arad-Mosóc egyik szórványában. A majdnem 50 fős gyülekezet – gyermekek, fiatalok és idősebbek – hálás szívvel énekelték a 105. Zsoltárt, ki padon ülve, ki deszkákon, vagy tégladarabokon.

„Istennek vagyunk hálásak, Neki köszönünk mindent, mert ezt a házat Isten építi” – hangzott el **Józsa Ferenc** lelképásztor prédikációjában. „Ő bírta rá a szívünket, hogy elkezdjük és építsük ezt a templomot. Ő győzte le bennünk 'a filiszteusokat': félelmet, hitetlenséget, és már most elmondhatjuk, hogy mindeztidig velünk volt és megsegített”. Elhangzott az is, hogy hátrákos ez az ige ebben a nagy munkában, kő – melynek egyik oldalára felírhatjuk, hogy „Mindeddig megsegített bennünket az Úr”, és ha Vele maradunk és készek vagyunk mindent megtartani, amit mond, a templom felszentelésekor majd elmondhatjuk és felírhatjuk, hogy „Mindvégig megsegített minket Ő”.

A helybeliek és az Arad-mosóczi gyülekezetből érkezettek az istentisztelet végén hálás szívvel emlékeztek azokra, akik bármilyen segítséggel támogatták eddig a templom építését és beszélgetéseikben a következő munkálatok elvégzését tervezték.

JÓZSA EMESE

✿ **SZERETETHÍDAT ÉPÍTETEK PÓSA-LAKÁN.** Május 19-én a pósálakai református gyülekezet fiataljai is bekapcsolódtak a Szeretethíd nevű, Kárpát-medencei szintű református önkéntes rendezvénysorozatba. Szombat délelőtt nagy érdeklődéssel és jó kedvvel érkeztek a fiatalok a parókia udvarára, hogy szeretetszolgálatot végezzenek a templom és parókia környékén. A projekt szervezője a gyülekezet lelképásztora: **Pál**

László volt, aki örömeinek adott hangot, hogy a pósálakai is bekapcsolódtak a több ezer református önkéntest összekötő programba, melynek keretében a helyi fiatalok fűvet nyírtak, fákat-köveket meszeltek, virágokkal díszítették a templomkertet. A közmunkát jó hangulatú fagyizzással zárták.

P. L.

✿ **JÁTEKOS TUDÁSTEST EGYHÁZ-RÓL ÉS TÖRTÉNELEMRŐL.** Kopácsi Istvánról elnevezett, egyházkerületi szintű egyháztörténeti vetélkedőnek adott otthont az erdődi gyülekezet április 12-én, szombaton. A rendezvény névadója az I. Erdődi zsinat idején (1545) volt a település lelkésze. Délelőtt 9 után a város rendezvénytermébe gyülekeztek mindazok, akik túljutottak az egyházmegyei elődöntőkön. **Kánya Zsolt-Attila** egyházkerületi ifjúsági előadó rövid áhítat követően **Csehi Árpád**, a Szatmár Megyei Tanács elnöke, a rendezvény fővédnöke kihangsúlyozta, hogy a jelen megértéséhez elengedhetetlen a múlt ismerete. A két részes vetélkedő első szakaszában írásbeli tetsztet kellett megoldaniuk a fiataloknak. A második részben egy külön erre az alkalomra kitalált játék – *Maradj színpadon* – mérte fel a versenyzők tudását. A szünet-

A helyes válasz nyomában

ben a szatmárpálfalvai gyülekezet ifjúsági csapata szórakoztatta a fiatalokat, és az erdődi vár megtekintésére is jutott idő.

Délután a református templomban **Farkas Zsolt** előadótanácsos hirdetett Igét a Róm 1,16-17 alapján. **Kovács Sándor** esperes a Zsidókhoz írt levél igéivel biztatta a résztvevőket: „De mi nem vagyunk meghátrálás emberei, hogy elveszünk, hanem hitéi, hogy életet nyerjünk.” (Zsid 10,39)

A zsúri döntésének kihirdetésére a kultúrházban került sor. Két csapat is a maximális pontszámot érte el. A helyezések: 1. Mikola és Érsemjén, 2. Értarcsa és Kraszna, 3. Erdőd. Ezt követően az *Élő kövek* nevű együttes, **Mike Pál** lelképásztor vezetésével hívta dicsőítésre az ifjakat. Fontos, hogy modern, mai eszközökkel is dicsérjük az

Istent, hiszen ebből is kitetszik az, hogy Isten nemcsak a múltban, hanem ma is cselekvő, életadó, életeket megváltoztató Úr.

A koncert után **Kása Zsolt** és **Kása Melinda** néptáncra tanította az érdeklődőket, **Nagy Tibor** érszentkirályi lelkész pedig az íjászat rejtelmeibe vezette be az ifjakat.

RÁCZ ERVIN

✿ **ANYAORSZÁGI PEDAGÓGUSOK SZERETETSZOLGÁLATA.** Példamutató szolgálatot vállaltak fel a hajdunánási pedagógusok: március közepétől, több partiumi településen, köztük Lesen tartanak gyülekezeti keretek között, havonta egy alkalommal, szombatonként játékos foglalkozásokat, alkalmanként 20-25 gyermek számára. A találkozó, azon kívül hogy közösség-építő jelleggel bír, hanem a nem anyanyelvűn tanuló gyermekeknek is jelentős segítséget nyújt identitásuk erősítésében.

A Nagyvárad-Össi Református Egyházközség szórványai közül Les szerepel a programban, melyet a helyiek részéről **id. Bajó János** gondnok koordinál. A helyi iskola dísztermében tartott legutóbbi, május 19-i együttlét középpontjában a gyermeknap és a pedagógusok napja szerepelt. Ez alkalomból, maguk a vendégek részesítettek süteményt, tortát tartalmazó szeretetvendégségben a lesi gyermekeket.

A júniusi foglalkozást követően ösztöl indul újra a program. A lesi gyülekezet és gyermekeik szeretettel várják vissza a szeretetüket és szabaddíjüket felajánló anyaországi pedagógusokat.

F. T.

✿ **NÉMET-ZENETÁBORBA VÁRJÁK A JELENTKEZŐKET.** A Tenkei Református Egyházközség és a kolozsvári Győzelem missziós csapat keresztény ifjúsági németzenetábort szervez (ezen belül furulya-, gitár- és citeraoktatás) július 30 - augusztus 6. között, a lesi tó mellett. Alsó korhatár 14 év, a tábor részvételi díja 220 lej. Jelentkezni a következő telefonszámokon lehet: 0744-856488 vagy 0756-766241. Jelentkezési határidő: július 15.

✿ **REFORMÁTUS RÁDIÓMŰSOROK.** Szombatonként, déli 12 órától jelentkezik a nagyváradai Partium Rádió hullámhosszán a *Harangszó* című rádióműsor. Ugyanezen a címen a szatmárnémeti City Rádióban, szintén szombaton, délután 6 órától hallható református műsor. A Mária Rádió *Református felőrlő* című egyházi műsora pénteken délelőtt 10,30 órától a Partiumban, míg a vasárnap este 19,30 órától kezdődő ismétlés egész Erdélyben hallgatható.

Harangszó

A Királyhágómelléki Református Egyházkerület gyülekezeti lapja
ISSN 1221 - 0323
Megjelenik kéthetente. Ára 1,50 lej.

Felelős szerkesztő: Fábrián Tibor. Szerkesztősi titkár – olvasószerkesztő: Babes Arday Erika. Tördelőszerkesztő: Petrikó Ildikó. Külmunkatársak: Balázsné Kiss Csilla, dr. Csohány János, Kupán Árpád, Lőrincz Lóránd-Péter, Orbán Levente, Tóth Zsigmond. Szerkesztőség és levélcím: Harangszó, 410001, Oradea (Nagyvárad), str. Moscovei (Szilágyi Dezső u.) nr. 14. Tel.: 0259/416-067. E-mail: harangszo@yahoo.com. Honlap: www.kiralyhagomellek.ro, www.harangszo.blogspot.com. A terjesztés a lelkészi hivatalokon keresztül történik. A lapban megjelent cikkek nem feltétlenül a szerkesztőség álláspontját tükrözik. Kéziratot nem örzünk meg és nem küldünk vissza. Készült a Királyhágómelléki Református Egyházkerület Szentzi Kertész Ábrahám nyomdájában. Felelős vezető: Wagner Erik.